

Bijlage nr. : 29 – 2007 AAN
Onderwerp : Visiedocument Jeugdbeleid 2007 de gemeenteraad;

‘Jeugd een hele uitdaging!’

Opgroeien in de gemeente Son en Breugel

1. Inleiding

De aanleiding van dit visiedocument is met name gelegen in de wens om te komen tot een actueel overzicht van hetgeen allemaal al wordt gedaan op het gebied van jeugdbeleid.

Want er wordt al veel gedaan en ook veel wordt er goed gedaan. Het is echter wenselijk om hier meer zicht op te krijgen en inzicht in te geven en daardoor ook tevens aan te kunnen geven waar de eventuele hiaten in ons jeugdbeleid zitten.

In deze nota willen we uitgaan van een integrale benadering. Waar het vooral om gaat is het aanbrengen van de samenhang, het stroomlijnen en het daar waar wenselijk en noodzakelijk aanscherpen van de ontwikkelingen en activiteiten. Uitgangspunt in het beleid is een positieve benadering van alle jongeren uit Son en Breugel.

Voor een inhoudelijke toelichting op de genoemde onderwerpen liggen voor u documenten ter inzage.

Het proces van opgroeien en opvoeden is een eerste verantwoordelijkheid van opvoeders en jeugdigen zelf!

De diverse overheden zijn verantwoordelijk voor het scheppen van randvoorwaarden om ouders en verzorgenden optimaal de gelegenheid te bieden hun taak als opvoeder te vervullen. In een samenleving die steeds complexer wordt, is juist het oppakken van een gezamenlijke verantwoordelijkheid door diverse partijen de enige manier om een veilige en stabiele ontwikkeling te garanderen.

Gemiddeld doorloopt 85% van de jeugd in Nederland de lange weg van baby tot volwassenen zonder noemenswaardige problemen. De situatie in Son en Breugel wijkt hier zeker niet in negatieve zin van af.

Iedere ‘probleemsituatie’ vraagt om aandacht en een goede oplossing, zeker als het om jeugdigen gaat, die vaak nog afhankelijk zijn van hun ouders. Om die reden is de beschikbaarheid van gerichte informatie over wat te doen en het in een vroegtijdig stadium onderkennen door beroepskrachten en vrijwilligers van groot belang.

Er is ook volop beweging in de landelijke beleidsterreinen rondom het jeugdbeleid. Zo zijn er nieuwe wetten ontwikkeld op de gebieden van kinderopvang en jeugdzorg. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is op 1 januari 2007 in werking getreden, er is een duidelijke relatie te leggen tussen het jeugdbeleid en de prestatievelden van de Wmo.

Daarnaast krijgen de ontwikkelingen op het gebied van het Elektronisch Kind Dossier steeds meer vastere vormen, zijn de ontwikkelingen op het gebied van de invoering van een lokaal signaleringssysteem (‘de verwijfsindex’) in volle gang en wordt het signaal om lokale Centra voor Jeugd en Gezin vorm te geven alsmaar sterker.

Ook op het terrein van onderwijsbeleid is volop beweging, als voorbeeld noemen we de stelselwijziging schoolbegeleiding per 1 augustus 2006. Het onderwijsbeleid is verder geen integraal onderdeel van deze nota, hiervoor worden separaat twee beleidsnota's opgesteld.

Nieuwe en andere gemeentelijke taken, en kansen, voor het jeugdbeleid vloeien voort uit alle ontwikkelingen. Uiteraard heeft dit gevolgen voor het jeugdbeleid in de gemeente Son en Breugel. De gemeente krijgt de opdracht om deze taken aan te passen aan de lokale situatie; "maatwerk leveren". Jeugdbeleid is een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar komt niet geheel autonoom tot stand. De laatste jaren neemt, zo wordt het vaak ervaren, de vrijheid voor gemeenten om de lokale situatie zelf in te vullen af. Steeds meer krijgen gemeenten kaders aangereikt waaraan ze zich dienen te houden. Voorbeelden hiervan zijn Operatie Jong en de nieuwe Wet op de Jeugdzorg (zie bijlage). Eén voordeel daarvan is dat taken die behoren tot het jeugdbeleid helderder worden gesteld.

Het opstellen van een visiedocument integraal jeugdbeleid betekent niet het bedenken van allerlei nieuwe beleidsmaatregelen en activiteiten. Waar het vooral om gaat is het inzicht geven in hetgeen al in ontwikkeling en uitvoering is. Daar waar wenselijk en mogelijk het aanbrengen dan wel versterken van de samenhang en het stroomlijnen van de activiteiten.

Niet het vernieuwen maar het verbeteren staat centraal.

Deze nota verwijst op een aantal punten naar de noodzaak om op onderdelen beleid nader uit te werken.

2. Visie en uitgangspunten

2.1. Visie gemeentelijk jeugdbeleid

Als uitgangspunt fungeert het volgende:

"De jeugd is de basis van onze samenleving. Of het goed gaat met de jeugd, bepaalt in belangrijke mate de kwaliteit van onze samenleving, nu en in de toekomst. Investeren in de jeugd van nu is van vitaal belang, niet alleen voor de individuele ontplooiingsmogelijkheden van kinderen en jongeren, maar ook voor de sociale samenhang en een duurzame economische ontwikkeling."

Jeugd is voor de gemeente Son en Breugel niet alleen getalsmatig een belangrijke groep. In de vooronderstelling dat het met het overgrote deel van de jeugd in Son en Breugel goed gaat en ook de komende jaren goed moet blijven gaan, wordt heel bewust gekozen voor een positieve insteek. Jeugdbeleid is méér dan het bestrijden van overlast veroorzaakt door enkelen, maar moet algemene voorzieningen mogelijk maken die gericht zijn op álle jongeren. Preventie is hierbij een sleutelwoord. Het voorkomen van achterstanden en problemen staat daarmee centraal. De gemeente richt haar inzet allereerst op kinderen en jongeren. Immers, op jonge leeftijd kan achterstand het best worden voorkomen en bestreden. *Preventie, samenhang en coördinatie* zijn sleutelbegrippen in het jeugdbeleid.

Wij hebben de overtuiging dat een goede aanpak integraal moet zijn; zodat er niet allerlei voorzieningen los van elkaar georganiseerd kunnen worden. Dat betekent dat in de toekomst de kracht van de aanpak vooral ligt in samenwerking met anderen.

Integraal jeugdbeleid gaat over een goede burger zijn. Een actieve, dynamische, creatieve figuur die betrokken is bij zijn of haar leefomgeving. Vanuit het perspectief dat wij onze jongeren over een tiental jaren hard nodig hebben als buurtbewoner, vrijwilliger, opvoeder en arbeidskracht, richten wij ons op het binden van dit "menselijk kapitaal" aan onze gemeente. Dit noemen we in de toekomstvisie terecht één van de kritische succesfactoren. Naast blijvende aandacht voor het voorkomen en beperken van achterstanden of het verzachten van de effecten daarvan, vergroten

we -op termijn- onze focus naar het faciliteren van jongeren die nu en in de toekomst een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving in Son en Breugel.

We richten ons dus bij de categorie tot 13 jaar op het voorkomen dan wel verminderen van risicogedrag bij kinderen. We richten ons zeker ook op de ouders van deze kinderen en zijn daarbij heel concreet in het benoemen van gezamenlijke resultaten van ons en onze partners. We houden de procesmatige doelen, voortvloeiend uit wet- en regelgeving scherp in het oog bij het uitwerken van onze plannen en nemen met dit beleid duidelijk positie in.

Jeugdbeleid mag geen papier blijven, maar moet tot leven komen in de hoofden van mensen. Het moet leiden tot dynamiek in Son en Breugel!

We beogen twee accenten aan te brengen:

1. Bij het jeugdbeleid tot 13 jaar geven we, aanvullend op de aandacht voor alle jongeren, een extra impuls aan het, op zeer jonge leeftijd, interveniëren in risicosituaties.
2. Bij het jeugdbeleid vanaf 13 jaar vergroten we de focus van het beleid door met name (beleidsmatig) in te steken op het behouden van jongeren voor onze gemeente.

Koppeling met de Toekomstvisie

In de toekomstvisie Son en Breugel kunnen we het lezen: “De kinderen zitten vanochtend op school. Er zijn veel kinderen bijgekomen, dat komt omdat er veel jonge gezinnen in Son en Breugel wonen. De nieuwe wijken zijn daarop ingericht, brede scholen, speelvoorzieningen en jeugdcentra voor de jongeren, maar ook veel groen met daarin veel speelvoorzieningen.”

En ook: “De nieuw gebouwde woningen zijn bedoeld voor jongeren en jonge gezinnen, waardoor de leeftijdsopbouw in balans is gebracht. Het voorzieningenniveau is toegesneden op de mix tussen jong en oud. Zorgvoorzieningen zoals een apotheek, huisarts, fysiotherapeut of woon/zorg eenheden zijn in de wijken, zodat deze voorzieningen dicht bij huis beschikbaar zijn. Dit geldt ook voor het onderwijs, kind- en peuteropvang en naschoolse activiteiten. Er staat een dependance voor voortgezet onderwijs. Sportvoorzieningen zijn verspreid over het hele dorp”.

Effecten

In hoeverre onze beleidsinspanningen daadwerkelijk zullen renderen is moeilijk te voorspellen, al treffen we in recent, met name Amerikaans, onderzoek steeds vaker calculaties aan die de zienswijze dat investeren in vroegtijdig interveniëren uiteindelijk ook financieel voordeel oplevert ondersteunen.

Tegelijkertijd weten we dat de ontwikkeling van kinderen door een veelheid van factoren wordt beïnvloed. In de toekomst zal een causale relatie tussen onze beleidsinspanningen en eventuele dalende trends dan ook moeilijk aan te tonen zijn. Toch schatten wij, samen met onze partners, in dat de voorgestelde koers effect zal ressorteren in Son en Breugel, zeker wanneer wij ons richten op de hele jonge kinderen (0-6 jaar).

Buiten de door ons voorgestelde accenten blijft de wereld gewoon doordraaien. Natuurlijk betekent dit dat er altijd een vangnet nodig zal blijven. Eenvoudigweg omdat bijvoorbeeld de aanpak niet bij iedereen aanslaat en omdat er altijd nieuwe risicogezinnen zullen bijkomen.

2.2. Doelgroep

Son en Breugel zet in op alle jongeren in de leeftijd van 0 tot 24 jaar maar varieert haar inspanningen per leeftijdscategorie én in tijd.

Binnen de jongere leeftijdsgroepen (0 tot 13 jaar) blijven we, extra, aandacht geven aan kinderen en ouders met wie het niet goed gaat of dreigt te gaan. We proberen risico's nog meer dan we nu al doen vroegtijdig op te sporen en te keren door te interveniëren, bijvoorbeeld door het organiseren en aanbieden van opvoedkundige ondersteuning, in de ontwikkeling van kinderen. Daarmee willen we de kans laten toenemen dat zij opgroeien tot sociale, verantwoordelijke en actief betrokken burgers.

Zoals gezegd, doen we deze investering niet louter vanuit het perspectief van de individuele jongere, maar ook vanuit de potentiële opbrengst voor de Son en Breugelse samenleving in sociaal

en economisch opzicht. Dit vraagt aandacht voor het behoud van gedane investeringen door te voorkomen dat jongeren ons dorp verlaten. Voor wat betreft de 13 tot 24 jarigen leggen we daarom een accent op het duurzaam binden van jongeren aan Son en Breugel. In dit kader is het belangrijk om deze jongeren een aantrekkelijk leef-, woon- en werkklimaat te bieden.

Ontwikkelingsperspectief

De baby van vandaag is over tien jaar een leerling in groep 6, de kleuter van nu is in 2014 een tiener, de huidige leerling in groep 5 is over tien jaar een leerling in het voortgezet onderwijs, aan het werk of misschien wel werkloos. De huidige jongere van 17 is over tien jaar een jong volwassene, die er al dan niet voor kiest om te wonen en werken in Son en Breugel en als afgeleide daarvan zijn opgebouwde competenties inzet voor ouderschap, werk en leefomgeving.

De focus van het jeugdbeleid staat niet op zichzelf, maar is een afgeleide van onze integrale ambities en doelen in 2030; in de Toekomstvisie beschrijven we ons toekomstig dorpsbeeld in termen van dynamisch, evenwichtig en compleet.

Dit refereert niet alleen aan voorzieningen, maar ook aan mensen! Zo gezien, vraagt de visie op onze gemeente om een (kwalitatief) beeld van de jongens en meisjes van nu pakweg tien jaar oud, die over tien á vijftien jaar de burgers van ons dorp zijn. Omdat we graag zien dat alle jongeren zich ontwikkelen tot burgers die voldoen aan onze specificaties van goed burgerschap proberen we deze ontwikkeling actief te bevorderen. Zelfstandigheid, constructiviteit en effectiviteit in de samenleving zijn de kernbegrippen van goed burgerschap. Deze begrippen worden zichtbaar in gedrag van mensen.

Risico's kunnen al op heel jonge leeftijd worden ingeschat. Vice versa geldt dit ook: patronen die tekenend zijn voor een goede en evenwichtige ontwikkeling van kinderen, zijn al waarneembaar op heel jonge leeftijd. Aan de hand van zaken als kleding, voeding, omgang met anderen, sociale omgeving, financiële positie van het gezin en deelname aan verenigingsleven ontstaat een beeld van de ontwikkeling van een kind.

De ontwikkeling naar goed burgerschap wordt met andere woorden gevolgd aan de hand van indicatoren of meetpunten, op het vlak van persoonlijke achtergrond (emotioneel, sociaal, fysiek, intellectueel en motivationeel), gedragskenmerken in de context van gezin en familie, school, buurt & samenleving (sociale meerwaarde) en beroep & bedrijf (economische meerwaarde). Naarmate de leeftijd vordert, tekenen patronen zich scherper af omdat de effecten voor de samenleving steeds zichtbaarder worden.

2.3 Leefwerelden

Kinderen en jongeren moeten worden gezien vanuit hun gehele leefsituatie. Gezinsomstandigheden, het dorp, de buurt, de inrichting van de openbare ruimte, de peuterspeelplaats, de school, vrienden, vrije tijdsbesteding, etc. het hoort er allemaal bij. In grote lijnen kan gezegd worden dat jongeren zich in *drie leefwerelden* bewegen namelijk het *gezin*, *school* en *vrije tijd*.

Het gezin als leefwereld

De *primaire verantwoordelijkheid* voor de opvoeding van de kinderen ligt binnen het gezin. Het gezin is de vertrekbasis, gaandeweg worden de andere leefwerelden belangrijker.

Leefwereld school

De 'leefwereld school' omvat de voorschoolse voorzieningen, het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en de toeleiding naar werk. Peuterspeelzalen en kinderdagopvang krijgen een steeds grotere rol in de signalering van ontwikkelingsrisico's en de toeleiding naar het onderwijs. School vervult een steeds belangrijkere rol tussen de verschillende opvoedkundige omgevingen.

Leefwereld vrije tijd

In de 'leefwereld vrije tijd' gaat de jongere steeds meer zelf bepalen wat te doen. Het biedt de gelegenheid om een eigen sociaal kader te scheppen, te 'oefenen' met waarden en normen van thuis en school, het zoeken naar grenzen of anders gezegd 'het experimenteren in de grote bui-

tenwereld'. De vele sport-, en jeugdverenigingen, jongerencentra, jongerenwerk en dergelijke die Son en Breugel kent, zijn derhalve van niet te onderschatten belang in de sociaal-emotionele ontwikkeling van jeugdigen.

LEEFTIJD	ONTWIKKELINGS STADIUM	PERIODE EN LEEFWERELD
0 – 4 jaar	Baby / peuterfase	Voor- en vroegschoolse periode (leefwereld gezin speelt de belangrijkste rol)
5 – 12 jaar	Schoolgaand kind	Basisschoolperiode (leefwereld gezin en school speelt de belangrijkste rol)
13 – 17 jaar	Tiener	Periode voortgezet onderwijs (leefwereld school en vrije tijd speelt de belangrijkste rol)
18 – 23 jaar	Jong volwassene	Onderwijs en arbeid (leefwereld school annex werk en vrije tijd speelt de belangrijkste rol)

Binnen de grove schets van de drie leefwerelden zijn er nog andere betrokkenen zoals de thuiszorg, de jeugdgezondheidszorg, het algemeen maatschappelijk werk etc. De gemeente Son en Breugel hecht aan een goede samenhang tussen de vele 'spelers in dit veld'.

Het is van belang dat er een zo optimaal mogelijk klimaat is en blijft waarbinnen onze kinderen en jongeren beschermd en gezond op kunnen groeien, zich veilig voelen, naar school kunnen gaan, kunnen deelnemen aan sport, recreatie en cultuur, elkaar kunnen ontmoeten en een bij hun leeftijd en mogelijkheden passende sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling kunnen doormaken.

Hierbij past wel de opmerking dat niet alles georganiseerd kan en moet worden. Een kind mag zich ook gewoon eens 'vervelen' en jongeren mogen gewoon 'rondhangen'.

In het proces van opgroeien horen deze momenten er gewoon bij.

Wanneer het 'zich vervelen' en het 'rondhangen' negatieve effecten op de ontwikkeling van het kind cq. de jongere dreigt te gaan krijgen is het vanzelfsprekend zaak om adequaat te reageren.

Wij hebben elkaar hierbij hard nodig, de ouders, de kinderen zelf, de professionals, de dorps/buurtbewoners en de gemeente. Een ieder vanuit zijn of haar specifieke rol(len) en verantwoordelijkheden, mogelijkheden en professionaliteit

3. Beleidsachtergrond

De verantwoordelijkheid van de overheid voor het jeugdbeleid is op 3 niveaus verdeeld.

De *rijksoverheid* draagt zorg voor de wettelijke kaders en verbeteringen daarbinnen.

De *provincies* dragen op grond van de Provinciewet en de *gemeenten* op grond van de Gemeentewet specifieke verantwoordelijkheden voor de burgers in hun verzorgingsgebied.

Verderop in dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de wettelijke taken van de gemeente, het lokaal beleid en de lokale partners. De eerste paragraaf beschrijft op hoofdlijnen de rol van de provincie en de ontwikkelingen in regioverband.

3.1. Provincie en regio

Op basis van de Provinciewet en andere meer specifieke wetten heeft de provincie Noord-Brabant allerlei taken op het terrein van zowel de fysieke als de sociale infrastructuur. De provincie voert welzijns- en gezondheidsbeleid onder meer uit door het ondersteunen van de regiogemeenten. De provincie heeft voorts de wettelijke taak van planning en financiering op het terrein van de regionale hulpverlening en is regisseur voor de jeugdzorg. Dit betreft de jeugdhulpverlening, de kindbescherming, de geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen en de sec-

tor voor licht verstandelijk gehandicapten.

De verantwoordelijkheid van de provinciale overheid ligt dus vooral op het terrein van jeugdhulpverlening en jeugdzorg. Op grond van de Wet op de jeugdzorg heeft de provincie tot taak om met gemeenten afspraken te maken over aansluiting van het lokale jeugdbeleid op de jeugdzorg.

3.2. Gemeentelijke verantwoordelijkheid c.q. wettelijke taken

De gemeente is verantwoordelijk voor een aantal specifieke jeugdvoorzieningen, zoals:

- het peuterspeelzaalwerk;
- het jeugdwelzijnswerk;
- de jeugdgezondheidszorg en
- het toezicht op de kinderopvang.

Ook is het lokale onderwijsbeleid van belang met onder meer het achterstandenbeleid, onderwijshuisvesting, uitvoering leerplichtwet, leerlingenvervoer en schoolbegeleidingsdiensten. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor een aantal algemene voorzieningen die ook voor jeugd van belang zijn, zoals maatschappelijke opvang, algemeen maatschappelijk werk en verslavingszorg. Verder voert de gemeente beleid op het terrein van sport, veiligheid, werkgelegenheid en inkomensondersteuning, inrichting openbare ruimte, bibliotheekwerk enz.

De gemeente heeft tevens een taak binnen de uitvoering van de *Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid*, op grond waarvan o.m. de jeugdgezondheidszorg wordt uitgevoerd.

Ook is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de *Wet Kinderopvang*.

De gemeente heeft op grond van de Leerplichtwet en de *Wet Werk en Bijstand* de wettelijke taak voor het bemiddelen van jongeren die niet meer naar school gaan naar werk of (verdere)scholing en voor de eventuele uitkering van deze jongeren.

Jongeren zonder startkwalificatie¹, dus zonder een bepaald basisniveau van opleiding, moeten trajectbegeleiding krijgen om deze alsnog te behalen.

Op grond van de Welzijnswet (met ingang van 1 januari 2007 opgegaan in de *Wet Maatschappelijke Ondersteuning*) en de *Wet op de Jeugdzorg* is de gemeente verantwoordelijk voor preventieve taken waaronder opvoedingsondersteuning en zorgcoördinatie op lokaal niveau. Het invoeren van een lokaal signaleringssysteem de zgn 'verwijsindex' is hierbij een belangrijk speerpunt. Tevens is het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) een nieuwe ontwikkeling.

Een CJG is een van de aanbevelingen van het sturingsadvies van Operatie Jong.

Staatssecretaris mevrouw Ross van VWS definieerde in haar nieuwsbrief d.d. 23 oktober 2006 het CJG-concept als volgt:

"Een Centrum voor Jeugd en Gezin is een laagdrempelige en herkenbare plek met een duidelijk loket waar men terecht kan, bijvoorbeeld gekoppeld aan een school, een wijk/buurt of de eerstelijns gezondheidszorg. Het is een vraagbaak voor opvoedingsvragen maar het moet ook snel hulp kunnen bieden bij problemen en indien nodig en wenselijk zorgen voor een integrale en effectieve aanpak van die problemen en de coördinatie hiervan".

Op het onderwijsterrein draagt de gemeente zorg voor de uitvoering van de *Leerplichtwet* en de *Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie* (RMC). Op basis van het onderwijsachterstandenbeleid 2006-2010 is de verantwoordelijkheid voor het bestrijden van onderwijsachterstanden in het primair en voortgezet onderwijs nadrukkelijk bij de scholen gelegd. Wettelijk wordt er gesteld dat het *voorschoolse deel (2 en 3 jarigen)* van het huidige Voor- en Vroegschoolse- Educatiebeleid (VVE) onder de verantwoordelijkheid van de gemeente valt, het *vroegschoolse traject (4 en 5 jarigen)* wordt een taak van de schoolbesturen. Gemeente en schoolbesturen zullen, zo geeft de wet aan, met elkaar moeten overleggen over afstemming tussen beide fasen in het traject. De gemeente krijgt wel een taak in het eventueel ontwikkelen van zogenaamde schakelklassen. Dit houdt in dat leerlingen die dat nodig hebben tijdelijk extra ondersteuning krijgen zodat zij daarna weer kunnen deelnemen aan het reguliere onderwijs.

¹ Zie bijlage

De gemeente behoudt in het kader van Leerplicht en RMC de taken voor het voorkomen van *voortijdig schoolverlaten*. De gemeente is grotendeels verantwoordelijk voor de *huisvesting* van de scholen voor *primair* onderwijs. Verder is de gemeente verantwoordelijk voor het *leerlingenvervoer*.

Sinds 1 augustus 2006 is de gemeente niet langer verplicht tot instandhouding van de *schoolbegeleidingsdiensten*. Tot 1 januari 2008 gaat 50 % van de rijksbijdrage rechtstreeks naar de schoolbegeleidingsdiensten en 50 % naar de schoolbesturen. Daarna gaat de rijksbijdrage volledig naar de schoolbesturen. De gemeenteraad van Son en Breugel heeft besloten om ook in de toekomst de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van schoolbegeleiding in stand te houden.

3.3. Lokaal beleid

Zoals gezegd, als lokale overheid heeft de gemeente Son en Breugel een eigen verantwoordelijkheid met betrekking tot jeugdbeleid binnen de gemeente. De gemeentelijke verantwoordelijkheid bestaat vooral uit het bieden van kansen aan jongeren en het voorkomen van problemen. De gemeente heeft in deze de regierol. Deze rol ligt voornamelijk op het preventieve vlak, maar ook correctief en curatief beleid zal beschikbaar moeten zijn en waar nodig worden uitgevoerd.

Op gemeentelijk niveau is een onderscheid te maken in lokaal algemeen jeugdbeleid en lokaal gericht jeugdbeleid:

- *Lokaal algemeen jeugdbeleid* richt zich op de gehele doelgroep en hun ouders/verzorgers in het algemeen. Duidelijke voorbeelden hiervan zijn het peuterspeelzaalwerk, huisvesting basisonderwijs, sociaal cultureel werk (jongerenwerk), preventieve jeugdgezondheidszorg en kinderopvang;
- *Lokaal gericht jeugdbeleid* daarentegen richt zich op specifieke probleem- of risicogroepen voor wie de "reguliere" algemene voorzieningen en sociale verbanden ontoereikend zijn. Voorbeelden hiervan zijn aandacht voor hangjongeren, jeugdpreventieprojecten, opvoedingsondersteuning en aanpak van voortijdig schooluitval. De wettelijke taken op grond van de *Wet op de jeugdzorg* vormen hierbij het uitgangspunt van beleid.

In de uitvoering van haar beleidstaken gaat de gemeente Son en Breugel vele regionale samenwerkingsrelaties aan. Ten aanzien van regionale samenwerking is het credo van de gemeente: *"Regionaal wat regionaal kan, lokaal wat lokaal moet"*.

4. Aandachtspunten toekomst Jeugdbeleid in Son en Breugel

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de stand van zaken van het jeugdbeleid in Son en Breugel beschreven en de aandachtspunten voor verder beleid geformuleerd.

Voor dit integrale jeugdbeleid zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- het versterken van de kwaliteit van voorzieningen door bundeling van krachten door samenwerking, waarbij de gemeente een initiërende rol zal vervullen;
- inzetten op preventie bij kinderen en jongeren om ontwikkelingsachterstanden te voorkomen;
- gemeentelijke inzet richten op het invullen van de regierol.

Tevens is rekening gehouden met lokale en regionale ontwikkelingen. Er is al veel en dat wat al in gang gezet is of binnenkort ingevuld gaat worden, hoeft niet nogmaals uitgebreid via deze lijn als 'actiepunten' te worden geformuleerd, er kan worden volstaan met een verwijzing.

Concreet betekent dit, dat er maar een beperkt aantal directe aanbevelingen cq. acties worden benoemd, niet omdat er niet meer te doen zou zijn, maar omdat dit de meest relevante punten zijn die, na invoering, weer voldoende input geven voor een vervolg.

Jeugdbeleid staat niet stil en is ook nooit af!

4.2 Stand van zaken

In de afgelopen jaren is er in de uitvoering van het lokale jeugdbeleid veel gedaan. Op diverse terreinen zijn wij als gemeente actief gericht op jongeren, hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan:

- de bevordering van deelname van jongeren aan (verenigings)activiteiten (subsidiebeleid).
Uitgangspunt van het subsidiebeleid is dat aan de jeugd prioriteit wordt gegeven.
 - Stichting Welzijn Dommel- Beerze (SW)
 - Professioneel jeugd en jongerenwerk;
 - Peuterspeelzaalwerk;
 - peutergym.
 - Jongerencentrum Oase
 - Scoutingactiviteiten
 - Kindervakantiewerk
 - Culturele jeugdactiviteiten
 - Jeugd Preventie Project
 - Sport;
 - doelgroepensubsidie jeugdleden
 - Muziek, dans en toneelverenigingen
 - Doelgroepensubsidie jeugdleden
 - “Rugzakje”
- ondersteuning accommodatie-initiatieven
 - Oase, SBC & boksschool
- uitvoeren onderwijshuisvestingsbeleid,
 - separate nota ‘onderwijshuisvestingsbeleid’ verschijnt in 2007
- bevorderen deelname peuterspeelzaalwerk
 - de organisatie van het peuterspeelzaalwerk is geprofessionaliseerd (onderdeel van Stichting Welzijn),
- stimuleren van kwalitatieve kinderopvang,
- inrichten van openbare speelvoorzieningen,
 - 29 speeltuintjes en – veldjes met circa 110 speel- en sporttoestellen.
- bevorderen van deelname aan onderwijs en arbeid
 - leerplicht
- coördinatie van zorg voor jongeren
 - netwerk jeugdhulpverlening
- aandacht voor veiligheid rondom jeugd
 - handhaving / kwartaaloverleg jeugd
- organiseren van jeugdgezondheidszorg (via Kempenstreek en GGD)
- de realisatie van woonruimte voor jongeren
 - Deel 1 kadernota wonen: programmering Sonniuspark

4.3 Ontwikkelingen jeugdbeleid 2007

Uitvoering (continuering) ingezet beleid:

- Realisatie van de verbouwing van jongerencentrum Oase
 - naar aanleiding van de uitkomst van de vergadering van de Commissie Burgerzaken van december 2006 wordt op dit moment gewerkt aan de realisatie van de bouwplannen van Oase
- Ontwikkeling visie onderwijshuisvesting en voor- en naschoolse voorzieningen Son en Breugel.
 - In het collegeprogramma is onderwijshuisvesting als een van de prioriteiten opgenomen. Verschillende schoolgebouwen voldoen, door achterstallig onderhoud of ouderdom, niet meer aan de huidige eisen. Aangezien de gemeente op dit moment voor- en naschoolse voorzieningen in en rondom basisscholen accommodeert moet een visie ontwikkeld worden.
- Onderwijsbeleid
 - In 2007 wordt een separate nota onderwijsbeleid opgesteld

- Uitvoering van project Brede Samenwerking (november 2006 tot augustus 2008)
 - in het belang van de ontwikkelingskansen voor de doelgroep 0-12 jarigen heeft onze gemeente zich ten doel gesteld om de activiteiten voor deze leeftijdsgroep te stimuleren en hiertoe de samenwerking tussen de verschillende partners in de wijken te bevorderen. De gewenste brede ontwikkeling van kinderen en de beoogde doorlopende en aansluitende opvang willen wij vormgeven volgens de zogenaamde Brede School-gedachte.
 - Invoering project "Leefstijl" : 1^e helft van 2007 voornamelijk gericht op bewegen en vanaf augustus 2007 voornamelijk gericht op gezonde voeding
 - Ontwikkeling en oprichten van een informatiepunt opvoedingsondersteuning
 - Een medewerker van Zuidzorg (thuiszorgorganisatie) is 1 uur per maand aanwezig op elke peuterspeelzaal
 - Met ingang van 1 maart 2007 is een Ouder-kind verpleegkundige van de GGD aanwezig op alle (reguliere) basisscholen (1 uur per maand)
- Deelname aan regionaal project Jeugd en Alcohol
 - in breed SRE-verband participeert onze gemeente in het project met als primaire doel het overmatig alcoholgebruik onder jongeren aan te pakken
- Organiseren van de (jeugd)welzijnstaken van Stichting Welzijn in een breder verband (BWI)
 - samen met het bestuur van de Stichting Welzijn en de BWI Geldrop-Mierlo/Nuenen wordt een fusieproces voorbereid waarbij de streefdatum van overname van de BWI van de Stichting Welzijn 1 januari 2008 is
- Centrum Jeugd en Gezin (CJG)
 - Gemeenten hebben een belangrijke opdracht in het bieden van voorzieningen aan jeugdigen. Het kabinet streeft erna om de bundeling van de lokale jeugdtaken vorm te laten geven in een Centrum voor jeugd en Gezin.
Een CJG is geen doel op zich maar dient een antwoord te zijn op de vraag hoe opgroeien en opvoedingsondersteuning op lokaal niveau vormgegeven wordt.
- Elektronisch kinddossier (EKD)
 - De landelijke ontwikkelingen met betrekking tot Het EKD zijn gestart in 2004. Het betreft de digitalisering van patiëntendossiers in de jeugdgezondheidszorg (JGZ) waardoor enerzijds de beschikbare gegevens sneller kunnen worden gevonden en bij een eventuele verhuizing worden overgedragen. En anderzijds biedt de invoering van een landelijk EKD veel meer en betere analysemogelijkheden om lokaal en nationaal een beter beeld van de jeugd te verkrijgen. De doelstelling is dat vanaf 2008 alle kinderen van 0-19 jaar een EKD krijgen tijdens de eerste keer dat zij met de jeugdgezondheidszorg in aanraking komen. Per 1 januari 2009 zal het gebruik van het EKD in de JGZ wettelijk verplicht worden.
- Landelijke Verwijsindex
 - De afgelopen jaren is stevig ingezet op een landelijk registratie systeem van (probleem) jongeren (de verwijsindex). De verwijsindex is een initiatief van het ministerie van VWS en zal met een wettelijke grondslag, in 2008 landelijk worden ingevoerd.
De verwijsindex registreert meldingen / risicosignalen van problemen met jongeren (nul tot 23 jaar). De verwijsindex zorgt ervoor dat alle betrokken instanties geïnformeerd worden over elkaars meldingen en ze ontvangen tegelijkertijd contactgegevens over elkaar. Op deze manier moet het in de toekomst mogelijk zijn dat hulpverleners effectief en doelgericht kunnen samenwerken om de jongere te helpen. Maar dan moeten alle instanties wel aangesloten zijn op de landelijke verwijsindex. Hiervoor is een lokaal signaleringssysteem nodig.
De provincie wil de implementatie van een lokaal signaleringssysteem als voorbereiding op de landelijke implementatie van de verwijsindex stimuleren, hiervoor worden middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen zijn bedoeld om externe begeleidingskosten te kunnen dekken. Een provinciaal subsidieverzoek is ingediend. De gemeente zet in door middel van ambtelijke capaciteit (externe uren).

4.4 Speerpunten jeugdbeleid

Als belangrijkste speerpunten voor beleid worden geformuleerd:

1. Coördinatie van zorg rondom jeugd en gezin

Actiepunten 2007-2008 en verder:

- o Coördinatie project Brede samenwerking
- o Netwerk jeugdhulpverlening
- o Implementatie van een lokaal signaleringssysteem, de Verwijsindex, op basis van het projectplan cq. de subsidieaanvraag bij de provincie
- o Oriëntatie op de ontwikkeling cq. vormgeving van een Centrum voor Jeugd en Gezin
- o Invoering van het Elektronisch Kind Dossier

2. Optimalisatie van het aanbod vrijetijdsaccommodaties

Actiepunt 2008 en verder:

- o Beoordelen van de bestaande accommodaties
 - o Inzicht in activiteiten
 - o Inzicht in effectiviteit (bereik)
 - o Inzicht in mate van samenwerking, afstemming en samenhang

3. Huisvestingsbeleid voor jongeren bij woningbouwrealisatie als speerpunt hanteren

Actiepunten nu en toekomst:

- o Gebeurt nu met Sonniuspark en in projecten
- Specifieke actie op dit moment is niet noodzakelijk

4. (Door)ontwikkeling van de samenwerkingsverbanden

Actiepunten nu en toekomst:

- o Uitvoering van het project Brede Samenwerking
 - o Integratie Stichting welzijn en BWI
- Het betreft lopende activiteiten.

5. Aandacht voor groepen jongeren

Actiepunten nu en toekomst:

- o Jeugdwerk
 - o JPP
 - o Handhaving / kwartaaloverleg jeugd
- Het betreft lopende activiteiten.

De mogelijke financiële consequenties zullen wij opnemen in de (meerjaren)begroting dan wel in een separaat raadsvoorstel.

We hopen een duidelijke visie met speerpunten te hebben neergelegd over het opgroeien in de gemeente Son en Breugel.

Voorstel

Wij stellen uw raad voor de gemeentelijke visie op jeugdbeleid vast te stellen conform dit voorstel.

De commissie burgerzaken stemt in met dit voorstel.

Son, 18 april 2007.

Burgemeester en wethouders van Son en Breugel,
De secretaris, De burgemeester,

drs. A.J.M. van Etten

drs. J.F.M. Gaillard

Bijlage 1:

Kengetallen jeugd

Son en Breugel is een gemeente van 3 kernen met op 1 januari 2007 15.306 inwoners. Daarvan is 27,6%, van de bevolking jonger dan 24 jaar. Het begrip 'jeugd' wordt gebruikt als een verzamelnaam voor de leeftijdscategorieën van 0 tot ± 23 jaar.

Deze brede doelgroep kan als volgt worden ingedeeld:

LEEFTIJD (Peildatum 1-1- 2007)	AANTAL	FASE
0 t/m 3	551	Voor- en vroegsschoolse periode
4 t/m 12	1869	Basisschoolperiode
13 t/m 17	1006	Voortgezet onderwijs
18 t/m 23	793	Beroepsopleiding / Arbeid en inkomen
Totaal	4219	

Bijlage 2:
Wettelijke kaders

Als regisseur heeft de rijksoverheid bemoeienis met de beleidsvorming van lagere overheden. De belangrijkste beleidskaders daartoe zijn Operatie Jong, de Wet op de jeugdzorg de integrale Jeugdgezondheidszorg en de Wmo.

Operatie JONG

Operatie Jong staat voor:

- de aanpak van de doelstellingen van het kabinet, zodat op lokaal niveau de belangrijkste knelpunten zijn opgelost en zichtbare verbeteringen tot stand zijn gebracht in de ontwikkelingsketen voor de jeugd;
- het er voor zorg dragen dat de samenhang in de aanpak van het jeugdbeleid door de vijf departementen in de toekomst structureel gewaarborgd is; en
- het formuleren van voorstellen tot vereenvoudiging en verbetering van de integrale aan- en besturing van het jeugdbeleid. Operatie Jong is in het leven geroepen met maar één doel: een sterk en resultaatgericht jeugdbeleid!

Het Kabinet heeft geconstateerd dat er binnen het jeugdbeleid sprake is van een verkokering. Deze moet worden bestreden en het roer wordt daarom drastisch omgegooid. Er zijn drie instanties die per levensfase van het kind het voortouw nemen in de samenwerking tussen de diverse instanties. Deze drie regisseurs zijn:

- het consultatiebureau voor kinderen tot 4 jaar;
- de school voor schoolgaande kinderen;
- het Regionaal Meld- en Coördinatiecentrum (RMC) voor kinderen die niet meer op school zitten.

Deze drie moeten ervoor zorgen dat gebeurt wat nodig is om te voorkomen dat jongeren al vroeg leerachterstanden oplopen, school verlaten of het criminele pad opgaan. De gemeenten zijn er verantwoordelijk voor dat uitvoerende instanties komen tot algemene afspraken over samenwerking. Bovendien moeten ze tot een noodprocedure komen, waarin staat hoe een gemeente een doorbraak kan forceren als de uitvoerende instanties er niet uitkomen en het kind tussen wal en schip dreigt te vallen.

Recentelijk is er het sturingsadvies deel 2 verschenen: "Koersen op het kind: Kompas voor het nieuwe kabinet". Het kabinet Balkenende II heeft het sturingsadvies omarmt en driekwart van de aanbevelingen overgenomen. Het kind wordt steeds meer daadwerkelijk centraal gesteld in beleid en uitvoering. Verder investering op de onderdelen onderwijs- en jeugdbeleid is geboden:

- meer ruimte voor bevoegdheden voor lokale regie
- investeren in de lokale infrastructuur: in zorgadviesteams en Centra voor Jeugd en gezin
- met kracht blijven inzetten op ontkokering op departementaal niveau
- terugdringen van bestuurlijke drukte in de brede jeugdzorg
- Structureel budget en terugdringen van versnipperde financieringsregelingen door een gebundelde inzet.

Wet op de jeugdzorg

De Wet op de jeugdzorg is op 1 januari 2005 in werking getreden. De wet gaat uit van de volgende definitie: Jeugdzorg biedt ondersteuning, hulp en bescherming aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsvragen van geestelijke, sociale of pedagogische aard die de ontwikkeling naar volwassenheid belemmeren. Het gaat hierbij zowel om vrijwillige hulpverlening als gedwongen interventie om hulp in het belang van de jeugdige mogelijk te maken. Het Rijk hanteert hierbij de volgende verdeling van verantwoordelijkheden:

- Ouders zijn eerstverantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen;

- De gemeente is bij uitstek geschikt om de samenhang binnen de jeugdketen tot stand te brengen;
- De provincie is verantwoordelijk voor de instandhouding van de bureaus jeugdzorg. Provincies maken in dit kader afspraken met de gemeenten.

Een belangrijk onderdeel van deze wet is de centrale rol van Bureau Jeugdzorg. Dit bureau zal de toegang tot de jeugdhulpverlening betekenen en zal zich hoofdzakelijk bezig gaan houden met verwijzingen en diagnosticeren en niet meer met behandelen. Er wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de provinciale jeugdzorg en gemeentelijk jeugdbeleid. Bureau Jeugdzorg heeft als het ware een sluisfunctie richting de jeugdhulpverlening.

De gemeente heeft met de Wet op de Jeugdzorg een regietaak toebedeeld gekregen. Er worden vijf functies aangegeven door de rijksoverheid van waaruit gemeenten hun beleid op kunnen stellen. Deze functies dienen als kapstok bij de benadering van de verschillende eerstelijns (jeugd)zorgaanbieders bij het in kaart brengen van hun taken.

Deze vijf gemeentelijke functies zijn:

1. Informatie

Het gaat hierbij om het geven van informatie aan ouders en kinderen, bijv. over opvoeden en opgroeien. Maar ook over het voorzieningenaanbod in de gemeente of de regio.

2. Signalering

De functie signalering gaat zowel om het signaleren van vragen die bij de jongeren dan wel opvoeders leven, als om het signaleren van problemen die betrokkenen wellicht zelf nog niet eens onderkennen.

3. Toegang tot gemeentelijk hulpaanbod, beoordelen en toeleiding

De toegang tot het hulpaanbod moet overzichtelijk en bereikbaar zijn. Hulpvragers moeten weten waar ze terecht kunnen en professionals moeten weten welke voorzieningen er beschikbaar zijn op lokaal niveau.

4. Pedagogische hulp

Bij deze functie gaat het om kortdurende hulp aan gezinnen, op momenten dat de opvoeding dreigt te stagneren. Het is belangrijk dat er een divers aanbod is, dat past bij de verschillende doelgroepen.

5. Coördinatie van zorg op lokaal niveau

Deze functie wordt ook wel aangeduid met de term "gezinscoaching". Gezinscoaching is een vorm van begeleiding in geval een gezin met veel verschillende hulpverleners te maken krijgt en de greep kwijt is op de eigen situatie. Het is dan wenselijk dat een van de betrokken hulpverleners een coördinerende rol vervult en het gezin helpt het overzicht te behouden.

Integrale Jeugdgezondheidszorg

De taken en bevoegdheden van de gemeente op het gebied van bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg zijn vastgelegd in de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid (WCPV).

In de WCPV is het basispakket voor de doelgroep 0-19 jarigen wettelijk verankerd en is de jeugdgezondheidszorg onder gemeentelijke regie geplaatst. Dit verplicht de gemeente, al dan niet in regionaal verband, gezondheidsdiensten in te stellen die hieraan vorm geven. Voor Son en Breugel zijn dit Thuiszorg en de GGD.

De zorg voor kinderen van 0-4 jarigen die door de thuiszorg wordt uitgevoerd is nu een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De thuiszorg doet nu jaarlijks een subsidieaanvraag en legt verantwoording af aan de gemeente. De GGD, die de zorg voor kinderen tussen 4 en 19 jaar uitvoert, was altijd al een gemeentelijke instelling, echter zij werkt nu samen met de thuiszorg zodat er integrale zorg wordt geboden voor de leeftijd van 0 tot 19 jaar.

Daarnaast is er op rijksniveau een Basis Taken Pakket voor de jeugdgezondheidszorg ontwikkeld. Dit pakket omsluit alle preventieve zorg die er op gericht is actief en tijdig ziekten en gezondheidsrisico's op te sporen die een normale fysieke, mentale en sociale ontwikkeling kunnen

verstoren. De taken en contactmomenten uit dit pakket worden uitgevoerd door de GGD en Thuiszorg.

De invoering van het basispakket en het versterken van de gemeentelijke regietaak is slechts een eerste stap om uiteindelijk te komen tot één integraal beleid voor jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar. Op grond van de WCPV is de lokale overheid verplicht een gemeentelijk gezondheidsbeleid te voeren. Speciale aandachtsgebieden daarbinnen zijn: preventie, kindermishandeling, jeugdgezondheidszorg, alcohol- en drugsproblematiek.

De invulling van het maatwerkdeel van de jeugdgezondheidszorg wordt zoveel mogelijk in regi-overband opgepakt. Het maatwerkdeel beslaat 5% van het totale budget dat voor jeugdgezondheidszorg beschikbaar is. Met het maatwerkdeel kunnen gemeenten een lokaal accent geven aan de jeugdgezondheidszorg.

Wmo

Invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is op 1 januari 2007 in werking getreden. Doelstelling van de wet is ondersteuning van kwetsbare mensen, zodat zij zolang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en werken. De gemeenten krijgen als gevolg daarvan een paar belangrijke regie- en uitvoeringstaken.

Vanwege uit de hand lopende kosten voor zorg, met name via de AWBZ, heeft het kabinet het voornemen om de Wmo op korte termijn in te voeren. De Wmo vormt de tweede stap in een drieslag. Aan de ene kant wordt de Wmo geflankeerd door 'meer eigen verantwoordelijkheid' voor eenieder en wordt een beroep gedaan op de 'civil society' om ondersteuning aan kwetsbare burgers te bieden. Aan de andere kant staat een uitgekilde AWBZ die zich (weer) gaat richten op waar deze oorspronkelijk voor bedoeld was: zware zorg voor bijzondere groepen. De Wmo zit ertussenin en heeft tot doel dat iedereen – oud en jong, gehandicapt en niet-gehandicapt, met en zonder problemen – maatschappelijk deel kan nemen. De filosofie daarbij is 'niet leunen, maar steunen'.

De Wmo schept voor de gemeente de verplichting om een vierjaarlijkse Wmo-nota op te stellen. Hier worden burgers en lokale organisaties bij betrokken. In de nota moet een samenhangend beleid staan verwoord, moet de uitvoering worden geregeld, de te verwachten concrete acties zijn opgenomen, de te bereiken resultaten en de financiering ervan. Dit alles beknopt en duidelijk. De Wmo gaat uit van negen 'prestatievelden'. Twee daarvan houden direct verband met het integraal onderwijs jeugdbeleid van de gemeente Son en Breugel. Als eerste zijn dat de preventieve voorzieningen voor jongeren met problemen, zoals bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning, en als tweede de leefbaarheid en samenhang in wijken, buurten en dorpen.

Bijlage 3

Startkwalificatie:

Startkwalificatie en wijziging Leerplichtwet

Een startkwalificatie behaal je met het succesvol afronden van het havo of het vwo, of met het behalen van een diploma van een MBO op niveau 2.

Ter vervanging van de partiële leerplicht, is er het voornemen om de Leerplichtwet te wijzigen en een kwalificatieplicht tot 18 jaar in te voeren. De verlenging van de leerplicht geldt voor alle leerlingen die nog geen startkwalificatie hebben behaald. Als je wel een startkwalificatie hebt, geldt de leerplicht tot en met het schooljaar waarin je zeventien jaar wordt.

Het gaat hier om voorgenomen beleid. De invoeringsdatum is voorzien op 1 augustus 2007. Dit is afhankelijk van goedkeuring door de Tweede en Eerste Kamer en publicatie in het Staatsblad.

Bijlage 4 Gemeentelijke Regie

- Stimuleren:
 - Integraal Jeugdbeleid heeft duidelijk herkenbare plek in college en raad.
 - Gemeente is pro-actief in haar beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering. Binnen de vastgestelde politieke en financiële kaders is dit de verantwoordelijkheid van het intern 'programmamateam'.
- Situëren:
 - Kennis en overzicht van het veld betekend investeren in contacten. Weten wat waar speelt en wie de belangrijkste actoren zijn. Interne afstemming is essentieel.
 - 'Eigen beleidsontwikkelingen' zo veel mogelijk en nauw aan laten sluiten bij ontwikkelingen/ ideeën vanuit het veld (organisaties, jongeren en ouders). Belangrijke rol voor bv. de dorpscontact-ambtenaren.
 - Bestaande situatie is uitgangspunt maar tevens niet 'een gegeven voor altijd'.
- Steun creëren:
 - Jeugdparticipatie.
 - Vroegtijdig en interactief de relevante personen/instellingen betrekken bij de ontwikkelingen (gezamenlijk doel zoeken en niet vooraf vaststaand doel stellen).
 - Heldere, haalbare afspraken en rolverdelingen (zie structureren) en voldoende terugkoppeling en verantwoording (zie sturen) zijn de basis voor 'vertrouwen'. Zonder vertrouwen geen steun!
- Structureren:
 - Maken van heldere en haalbare afspraken is de basis voor optimale samenwerking. Een ieder moet weten wat er wanneer van hem/haar verwacht wordt. Elkaar informeren en aanspreken hoort daar vanzelfsprekend bij (horizontale verantwoording). Hiervoor is een basis nodig. De basis wordt gezocht en gegeven in een organisatiestructuur.
- Sturen:
 - Richting geven:
 - vanuit inhoudelijke visie, vertaald in doelen en opdrachtformuleringen.
 - Kaders en prioriteiten stellen.
 - Initiëren, stimuleren en motiveren (evt. afremmen).
 - Ruimte geven:
 - Vertrouwen geven aan 'particulier initiatief'.
 - Los laten waar nodig en/of mogelijk.
 - Te ondernemen en te experimenteren.
 - Fouten accepteren.
 - Resultaten vragen:
 - Sturen op doelen (het wat) en niet op toe te passen middelen/methoden (het hoe).
 - Heldere evaluatie en verantwoordingsstructuur, vooraf weet men wat, wanneer en hoe gevraagd wordt.
 - Rekenschap geven:
 - Gemeente legt verantwoording af aan haar partners (en burgers), communiceert helder en regelmatig en is zo transparant mogelijk.
 - 'Horizontale verantwoording', het wederzijdse informeren en verantwoording afleggen, ook daar waar dit niet wettelijk wordt voorgeschreven is het uitgangspunt in de beleidsontwikkelingen mbt. lokaal integraal jeugd- en onderwijsbeleid.